

Module

‘Armen: de kerk een zorg!’

Er is iets gekks aan de hand

Er is iets gekks aan de hand. Iedereen wordt blij van iets aardigs doen. Even tijd maken om een ander te helpen. Even iets delen. Het kopje soep voor de burens. Een kaartje. De buurvrouw naar het ziekenhuis rijden. We weten allemaal dat een klein gebaar van vriendelijkheid een verkild hart kan ontgooien. We weten allemaal dat als we iets delen van wat we hebben, dat dat niet alleen een ander zo kan opbeuren, maar dat je er ook zelf van opknapt.

We delen liefde uit in omzien naar elkaar, in zorg voor de aarde en de dieren en zo ontsteken we het licht. Hoe eenvoudig kan het zijn? Maar nu is er dus iets gekks aan de hand. Er is genoeg liefde om uit te delen, maar er blijft een onoplosbare eenzaamheid. Er is genoeg eten om te delen, maar een deel van de mensen leeft in overvloed, een ander deel in armoede. Er is een groot verlangen naar vrede, maar we kunnen oorlogen niet stoppen. We steken lichtjes aan, maar in sommige levens neemt de duisternis alleen maar toe.

Verlangen om te leven vanuit liefde, onze onmacht en onze weerstand

We herkennen het verlangen om te leven vanuit liefde, en tegelijkertijd lopen we ook aan tegen onze onmacht en onze weerstand. Dit is waarom Kerst zo belangrijk is. Wij kunnen niet onszelf uit het moeras omhoog trekken. Wij kunnen niet zelf die krachten die onze wereld in een ijzeren greep houden doorbreken. Wij kunnen niet zelf onze zonden ongedaan maken. Omdat Hij jou liefheeft – daarom, daarom heeft het zin om lief te hebben. Om een licht te ontsteken, om te strijden voor recht en gerechtigheid, om je te bekommeren om je medemens – omdat God ons het eerst heeft liefgehad.

Inhoud van deze module

In deze module staan we stil bij armoede, de oorzaken ervan, de motivatie om er iets aan te doen, het bijbels onderwijs over sociaal onrecht én bij praktische manieren om hieraan concreet bij te dragen in de Delftse situatie. We maken gebruik van enkele boeken, maar ook van film- en docu-materiaal.

1). Armzalig – uitgave van ForumC en de Stichting Christelijke Schuldhelppreventie

Dit boekje biedt een bezinning op de betekenis van geld, bezit, materiële rijkdom en armoede. Daarom staan vragen centraal als: hoe kijken wij als christenen aan tegen armoede? Welke plicht hebben wij ten opzichte van uitgesloten mensen en groepen? Wat leert de Bijbel ons over armoede en rijkdom? Daarbij wordt ook de rol van de kerk onder de loep genomen. Kerken hebben vanouds een rol in de armenzorg.

Armoede en schuldenproblematiek zijn twee zaken die veel met elkaar te maken hebben. Armoede en schuldenproblemen hangen niet altijd samen met een luxe levensstijl, zo blijkt in dit boek. Veel van de mensen met schulden hebben daar door omstandigheden mee te maken gekregen, bijv. door een echtscheiding, het overlijden van een partner of het verlies van een baan. Het is van groot belang dat er mensen opstaan die oog krijgen voor de gevolgen van armoede en schuldenproblemen en voor de mensen die eronder te lijden hebben, die de middelen en de wegen kennen om deze mensen hun waardigheid en zelfredzaamheid weer terug te geven.

Het boek ‘Armzalig’ is geschreven voor iedereen die in deze thematiek is geïnteresseerd. We besteden een paar bijeenkomsten aan dit boekje.

Module

'Armen: de kerk een zorg!'

2). Ruim baan voor gerechtigheid – rechtvaardig worden door Gods genade – Tim Keller

Tim Keller heeft dit boek geschreven voor gelovigen die in de Bijbel een betrouwbare richtlijn zien, maar ook voor mensen die zich afvragen of het christendom wel een kracht ten goede in de wereld is. Hij wil dat orthodoxen zien hoezeer gerechtigheid voor armen en randfiguren centraal staat in de Schriften. Ook wil hij mensen die het christelijk geloof niet aanhangen zover krijgen dat ze de Bijbel niet als een handvest voor onderdrukkers beschouwen, maar als de basis van het moderne denkbeeld van mensenrechten.

Hij wil laten zien in dit boek dat de Bijbel een boek is dat van begin tot einde aandringt op recht en gerechtigheid in de wereld. Het gaat hier niet maar om een losse oproep om ons voor gerechtigheid in te zetten. De Bijbel biedt ook alles wat we daarvoor nodig hebben om een rechtvaardig leven te leiden: motivatie, richtlijnen, innerlijke kracht en vreugde.

In deze module besteden we aandacht aan een aantal hoofdstukken uit dit mooie boek van Keller.

Boeken in deze module

1). Armzalig – ForumC, stichting SCS

<https://www.forumc.nl/nieuws/102-forumc-en-scs-presenteren-boek-over-armoede-en-schuldproblematiek>

2). Ruim baan voor gerechtigheid – Tim Keller

<https://www.uitgeverijvanwijnen.nl/ruim-baan-voor-gerechtigheid-tim-keller-9789051944112.html>

Bijeenkomsten

Bijeenkomst	Thema
1^e bijeenkomst Armzalig – hoofdstuk 1	In de taaie wurggreep van de armoede (pag. 12 t/m 25) -) Het leven is oneerlijk, maar de onrechtvaardigheid is nog het schokkendst in de werelden van kinderen -) De Poolse journalist Ryszard Kapuscinski trok meer dan een halve eeuw door de derde wereld. Min of meer noodgedwongen leefde hij met de armen en verschoppelingen -) Armoede is niet alleen een probleem van eten. De honger waarover men praat en die men wil beperken door hier en daar eten te sturen is maar een topje van de ijsberg. Achter het begrip 'honger' gaan vreselijke levens- en woonomstandigheden schuil, ziekten, analfabetisme, agressie, gebroken families, verdwijning van de sociale samenhang, het ontbreken van een toekomst. Een gebrek aan perspectief en het ontbreken van hoop op een beter leven -) Kastenvol studies zijn er verschenen over hoe we de armen kunnen helpen. Vormt zelfredzaamheid de sleutel tot welvaart? -) Is het haalbaar om de extreme armoede uit de wereld te verwijderen, zoals de econoom Jeffrey Sachs, de bedenker van de acht Millenniumdoelen meent? -) Sinds 1994 geldt een specifieke definitie van armoede. "Armen zijn mensen, gezinnen en groepen mensen wier middelen (materieel, cultureel en sociaal) zo beperkt zijn, dat zij uitgesloten zijn van de minimaal aanvaardbare levenspatronen in de maatschappij waarin zij

Module 'Armen: de kerk een zorg!'

	<p>leven”</p> <ul style="list-style-type: none"> -) Er bestaat ook veel onzichtbare armoede, mensen die wel hulp zouden kunnen gebruiken maar zich schamen om hun hand op te houden. Mede daarom is het zo lastig armoede goed in kaart te brengen -) In Nederland kennen we de Armoedemonitor van het Centraal Bureau voor de Statistiek -) Armoede Live!, een project van de stichting Clip, analyseert vijf belangrijke trends, die ervoor zorgen dat bepaalde groepen mensen buiten de boot vallen -) De Bijbel spreekt opvallend vaak over rijkdom en armoede. Rond het bijbelvers Micha 6:8 is een speciale cursus gebouwd. Deze Michacursus wil duidelijk maken dat wat Micha schrijft ook voor ons geldt: wie God eerst, moet dat laten zien. Recht doen, trouw en nederigheid is een drieluik over wat we doen, wat we zijn en wat ons drijft -) Ryszard Kapucinski zag glashelder dat we misschien wel van goede wil zijn, maar niet in staat de wereld écht te verbeteren. We weten wel veel, maar doen te weinig. Het verdrietige feit dat er miljoenen mensen in armoede leven en vaak met honger kampen zegt veel over de zwakheid van de mens. Het hart van God gaat uit naar een verloren wereld. Wie kan onbewogen blijven onder zijn genade? Wie voelt niet mee met zijn verontwaardiging over onrecht?
<p>2^e bijeenkomst. Boek Armzalig – hoofdstuk 5</p>	<p>Armen: de kerk een zorg!</p> <p>Is schuldhelpverlening een taak voor de kerk?</p> <p>Voedselbank en kerk; een vruchtbare combinatie (pagina 66 t/m 84)</p> <ul style="list-style-type: none"> -) Dit hoofdstuk gaat nader in op de begrippen ‘diaconaat’ en ‘kerk’. Daarbij gaat het primair om barmhartigheid en gerechtigheid als concretisering van de liefde -) Het hoofdstuk biedt een schets van de geschiedenis: welke rol hebben de wisselende visies op armen en armoede gespeeld, in negatieve en in positieve zin? Daarbij wordt ook ingegaan op de kijk op geld, in het bijzonder op diaconaal geld -) Ook is er in dit hoofdstuk aandacht voor de eeuwenoude spanning tussen overheid en kerk, die samenhangt met deze thematiek. De overheid heeft via wetgeving de armenzorg tot haar verantwoordelijkheid gemaakt, maar maakt tegelijk graag gebruik van de inzet en de ervaring van kerken op dit terrein -) Ten vierde wordt aandacht gegeven aan de professionele organisaties van het maatschappelijk middenveld die actief zijn in de zorg voor armen. -) De armen zijn de kerk een zorg. De kerk is een organisatie die op basis van haar grondbeginselen op een structurele manier aandacht schenkt aan de armen. De Heer van de kerk identificeert Zich met de armen. De kerken heeft er baat bij de armen te helpen. De armen hebben recht op die hulp. Dat is niet altijd ingezien en ook niet altijd

Module

‘Armen: de kerk een zorg!’

	<p>op een juiste wijze gedaan. Maar met minder kan de kerk en het diaconaat niet toe</p>
<p>3^e bijeenkomst. Boek ‘Ruim baan voor gerechtigheid’</p>	<p>Hoofdstuk 2 - ‘Gerechtigheid en het Oude Testament (pag. 41 t/m 62)</p> <ul style="list-style-type: none"> -) Zijn de wetten van het Oude Testament ook bindend voor christenen van nu? -) Hoe zit het met het ‘burgerlijke recht’, de wetten die over sociale gerechtigheid gaan, die te maken hebben met het schrappen van schulden, het bevrijden van slaven en de herverdeling van rijkdom? -) Zijn er ook toepassingen van de sociale wetgeving van het oud-testamentische Israël voor onze samenleving als geheel? -) Het hoofdstuk Deuteronomium 15 geeft heel duidelijk uit hoe de gemeenschap van rechtvaardigheid eruit hoort te zien -) Er zijn kwijtscheldingswetten, maar ook wetten voor het arenlezen. Verder waren er de tiendwetten en het opmerkelijke ‘jubeljaar’ -) In het jubeljaar zien we de ultieme relativering van het privebezit. Gemiddeld had iedere mens of gezin minstens één kans om in het leven opnieuw te beginnen ongeacht hoe onverantwoordelijk ze met hun geld waren omgegaan of hoe diep ze in de schulden geraakt waren (Craig Blomberg) -) Wat zijn de voornaamste zorgen van mensen die menen dat christenen niet zoveel over ‘sociale gerechtigheid’ moeten praten? -) Wat is de kijk van de Bijbel op de oorzaken van armoede? In de Bijbel vinden we een matrix van oorzaken. Dit beeld gaat verder en is evenwichtiger dan wat linkse en rechtse denkers over de oorzaken van armoede zien -) Uitwerking van een casus, waarbij veel arme binnenstadswijken in Baltimore het resultaat zijn van ‘systematische uitsluiting’ -) In Leviticus 5 staan voorschriften voor het vragen van vergeving van zonden door ze te bekennen en offers aan God te brengen bij de tabernakel. De meest overdadige offergaven kunnen God niet imponeren.. -) Het leven van Israël was geheel doortrokken van het belang dat God in rechtvaardigheid stelde. Ook ons leven zou daarvan doortrokken moeten zijn
<p>4^e bijeenkomst. Boek ‘Ruim baan voor gerechtigheid’</p>	<p>Hoofdstuk 3 - ‘Wat zei Jezus over gerechtigheid?’ (pag. 63 t/m 82)</p> <ul style="list-style-type: none"> -) Maar dat is het Oude Testament! -) Bij het nauwkeurig lezen van de evangeliën blijkt dat de oudtestamentische hang naar rechtvaardigheid voor Jezus een hoge prioriteit heeft gehouden. Dezelfde aandacht voor kwetsbaren die kenmerkend is voor het hart van God (Matt. 11:4,5) -) Jezus, mens geworden, ging tot de armen (Matt.9, Luc.7:11-16, Lucas 7:36vv, Johannes 4:27, Lucas 10:26vv, Lucas 4:25-27, Marcus 12:42-43) etc. -) Jezus gaf minimaal twee richtlijnen aan zijn volgelingen met het oog op de armen (Lucas 14:12-13). Daar daagde hij de mensen uit om er

Module

'Armen: de kerk een zorg!'

een gewoonte van te maken hun huis en hun portemonnee open te stellen voor arme, blinde en kreupele mensen.

-) Jezus had hart voor de zaak van kwetsbare mensen, maar rechtvaardigheid was bij hem – net als bij de profeten – een kenmerk van waar geloof
-) Een tekort aan rechtvaardigheid is volgens Jesaja, Jeremia, Zacharia en Micha een teken dat het hart van de kerk- of tempelganger helemaal niet op de lijn van God zit (Jesaja 1, Jesaja 58). De kritiek van Jezus op de religieuze leiders in Marcus 12 was identiek. Het tekortschieten in aandacht voor de armen is een teken dat er iets ernstig fout zit met iemands geestelijke binnenkant, het hart (Lucas 11:38-42)
-) Wat we met ons bezit doen laat zien wat we met ons hart doen. Zuivering van het hart door genade en liefde voor de armen: het zijn twee kanten van een medaille (Matt. 25:31-46). Jezus heeft een heleboel activiteiten genoemd van mensen die hem willen volgen.
-) Jezus zei niet dat al die inzet voor de armen een middel is om verlossing te krijgen. Het was eerder een teken dat je al verlossing hebt, dat een waar en reddend geloof bij jou al aanwezig is. Een ieder die echt door Gods genade is aangeraakt, zal een energieke helper van armen zijn
-) Evangelieprediking die wel op sommige zonden hamert, maar niet op de zonden van onderdrukking maakt geen kans bij de overgrote meerderheid van de wereldbevolking: arme land- en fabrieksarbeiders
-) Jezus maakt in de Bergrede één naadloos geheel van wat we vandaag benoemen als privémoreel en sociale gerechtigheid
-) Hoewel de kerk geen natiestaat zoals Israël meer was, herkenden de NT auteurs de aandacht voor rechtvaardigheid en barmhartigheid in de mozaïsche wetgeving en pasten die op allerlei manieren toe in de kerkelijke gemeente (Hand. 20:35, Ex. 16:18 en 2Kor. 8:14, Jak. 5:3b-6)
-) Preek niet alleen – help de armen
-) Het boek Handelingen geeft het meest uitvoerige beeld van de manier waarop de eerste christenen samenleefden (Hand. 2:42-47, Hand. 4:34-37)
-) In een OT sleuteltekst (Deut. 15) verklaarde God dat als zijn volk de vereiste gehoorzaamheid in acht nam, er geen blijvende armoede in hun midden zou kunnen zijn
-) Ook in het NT werden mensen voor dit werk vrijgesteld (Hand. 6, 1 Tim. 3:8-13, 1 Tim. 5:3-16, Gal. 6:10)
-) Laten we ... voor iedereen het goede doen, vooral voor onze geloofsgenoten (Gal. 6:10)
-) De sterkste en bekendste verwoording door Jezus van wat liefde tot de naaste inhoudt vinden we in zijn gelijkenis van de barmhartige Samaritaan (Luc. 10:25-37). Dit wordt uitgewerkt in hoofdstuk 4 van Kellers boek: 'Gerechtigheid en de naaste'

Module

‘Armen: de kerk een zorg!’

<p>5^e bijeenkomst. Boek ‘Ruim baan voor gerechtigheid’</p>	<p>Hoofdstuk 5 – ‘Waarom moeten wij recht doen?’ (pag. 97 t/m 126)</p> <p>-) Het belang van motieven. Het probleem is dat mensen niet weten dat ze samen moeten delen en anderen moeten helpen, maar dat ze er niet voldoende voor gemotiveerd zijn. Daarom is er geen grotere vraag dan hoe mensen te motiveren zijn om te doen wat ze moeten doen voor de armen en de hongerigen in de wereld</p> <p>-) De volgende motieven worden in dit hoofdstuk besproken:</p> <p>1) Omdat je morele verplichtingen aan zo iemand hebt 2,3) De Bijbel biedt gelovigen twee basismotivaties: Vreugdevol ontzag voor de goedheid van Gods schepping en de ervaring van Gods genade in de verlossing</p> <p>-) Mensen zijn geen toevalstreffers, maar scheppingen (Gen. 1:26-27). Het evenbeeld van God is het eerste belangrijke motief om in ons leven ruim baan te geven aan gerechtigheid, om mensen in onze omgeving van dienst te zijn en voor hun rechten op te komen</p> <p>-) De scheppingsleer motiveert christenen ook op een andere manier om hun bezit met anderen te delen. Als God de Schepper en bedenker van alle dingen is, dan is dus alles wat we in het leven hebben eigendom van God. ‘God als eigenaar erkennen’</p> <p>-) Al je rijkdom is uiteindelijk een geschenk van God (1 Kron. 29:11-14)</p> <p>-) Het land was uiteindelijk van God en tijdelijk van de landeigenaar. De armen hadden in Gods ogen geen eigendomsrecht op het land van de boer, maar wel op iets van de opbrengst. Gebrek aan ruimhartigheid is weigering om te erkennen dat je bezittingen niet echt van jou zijn, maar van God (Deut. 24)</p> <p>-) De meeste genoemde Bijbelse drijfveer om recht te doen is Gods genade bij de verlossing (Deut. 10:16-19, Jes. 58, Lev. 23:26-32)</p> <p>-) Mensen die door genade zijn veranderd moeten als het ware een permanente vastentijd ingaan. Materialisme en zelfverwennerij moeten verdwijnen en plaatsmaken voor een offerende levensstijl van geven aan behoeftigen. Als je op de armen neerkijkt en hun leed op afstand houdt, heb je Gods genade niet werkelijk begrepen of ervaren (Luc. 15)</p> <p>-) De leer van de rechtvaardiging (Rom. 3 en Jak. 2:14-17). Gered worden we door geloof alleen, maar niet door een geloof dat alleen blijft. Een waar geloof zal altijd voor een veranderd leven zorgen</p> <p>-) Een nieuwe houding tegenover armen</p> <p>-) Een nieuwe houding voor armen</p> <p>-) Wanneer recht voor de armen in verband wordt gebracht, niet met schuldgevoel, maar met genade en met het evangelie, wordt hierdoor een knop omgezet diep in het verborgene van de gelovige ziel. Dan zal ze wakker worden</p>
---	---

Module 'Armen: de kerk een zorg!'

Diaconale organisaties (omzien naar elkaar, armoedebestrijding)

- 1). Voedselbank Delft
<https://delft.voedselbanknederland.nl/>
- 2). Interkerkelijk Sociaal Fonds
<https://www.isfdelft.nl/>
- 3). ISOFA (schuldhulpmaatje Delft)
<https://www.isofa.nl/>
- 4). Stichting Present Delft
<https://stichtingpresent.nl/delft/>
- 5). Interkerkelijk Diaconaal Centrum De Jessehof
<https://www.jessehof.nl/>
- 6). Sociale kaart
<https://www.isofa.nl/sociale-kaart/>
- 7). Non-foodbank Delft
<https://www.nonfoodbankdelft.nl/>

Boeken

- 1). Neither poverty, nor Riches - Craig Blomberg
<https://www.ivpress.com/neither-poverty-nor-riches>
- 2). Geroepen tot barmhartigheid – Tim Keller
<https://www.uitgeverijvanwijnen.nl/geroepen-tot-barmhartigheid-tim-keller-9789051945225.html>
- 3). Schaarste – Harvard econoom Sendhil Mullainathan
<https://www.socialevraagstukken.nl/recensie/schaarste-hoe-gebrek-aan-tijd-en-geld-ons-gedrag-bepalen/>

Film- en documateriaal

1). Stichting Present

- a). <https://www.youtube.com/watch?v=YcgDEc-HF0g> (5:12 minuten)
- b). <https://www.youtube.com/watch?v=mhnegtSs3YQ> (5:08 minuten)
- c). <https://www.youtube.com/watch?v=oilv7UxmLo4> (3:22 minuten)
- d). <https://www.youtube.com/watch?v=9uLcC2Sz25Y> (3 minuten)
- e). <https://www.youtube.com/watch?v=rZ55-uxL4F8> (3 minuten)
- f). <https://www.youtube.com/watch?v=keJnWnJKXHM&feature=youtu.be>

Informatie over de jaarlijkse tijdcollecte in GkV Delft

<https://www.gkvdelft.nl/nl/node/2401>

Online versie van het fotoboek Stichting Present Delft 2013 t/m 2018

<https://www.albelli.nl/onlinefotoboek-bekijken?widgetId=2d8f2a80-895f-49b4-bd92-16823da638d7>

2). Voedselbank

- a). NOS Jeugdjournaal: https://www.youtube.com/watch?v=0Hu_09_AAPA
- b). Naar de Voedselbank: <https://www.youtube.com/watch?v=Q28SLv53y1Y>
- c). Leven van een voedselbankpakket in 2020: <https://www.youtube.com/watch?v=NGiux7v13Yg>
- d). Leven met een bijstandsuitkering in 2020: <https://www.youtube.com/watch?v=cvd5ls1sGBs>

3). Televisieprogramma's

Module

'Armen: de kerk een zorg!'

a). Steenrijk, straatarm:

<https://tvblik.nl/steenrijk-straatarm>

b). Een dubbeltje op z'n kant:

https://www.uitzendinggemist.net/programmas/3511-Dubbeltje_Op_Zn_Kant_Een.html

c). Arm in Nederland? Eigen schuld!

https://www.npostart.nl/arm-in-nederland-eigen-schuld/POMS_S_EO_3062174

<https://tvblik.nl/arm-in-nederland-eigen-schuld>

4). Rapporten

a). CBS: de langdurige armoede in Nederland neemt toe

<https://nos.nl/artikel/2212328-langdurige-armoede-neemt-toe-in-nederland.html>

b). Rapport van het Instituut Publieke Waarden (IPW) over de impact van het werk van Present

https://issuu.com/stichtingpresentnederland/docs/stpresent_nederland_ipw_rapport_def

c). Vrijwilligerswerk door kerken en moskeeën spaart gemeente Rotterdam miljoenen uit

<https://www.nd.nl/geloof/geloof/1007477/vrijwilligerswerk-in-kerken-is-miljoenen-waard>